

Advies

Machtiging oprichting Vlaams Energiebedrijf

Brussel, SERV, 26 januari 2011

Brussel, Minaraad, 3 februari 2011

Adviesvraag: Voorontwerp van decreet houdende machtiging tot oprichting van het privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap NV Vlaams Energiebedrijf

Adviesvrager: Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding

Ontvangst adviesvraag: 4 januari 2011

Adviestermijn: 30 kalenderdagen

Goedkeuring dagelijks bestuur SERV: 26 januari 2011

Bekrachtiging SERV-raad: 9 maart 2011

Goedkeuring Minaraad: 3 februari 2011

Mevrouw Ingrid Lieten
Viceminister-president van de Vlaamse Regering
Vlaams minister van Innovatie,
Overheidsinvesteringen, Media en
Armoedebestrijding
Martelaarsplein 7

B-1000 Brussel

Contactpersoon

Wim Knaepen
wknaepen@serv.be
Francis Noyen
francis.noyen@minaraad.be

ons kenmerk

SERV_BR_20110126_Machtiging VEB_wk

Brussel

3 februari 2011

Adviesvraag machtiging Vlaams energiebedrijf

Mevrouw de minister

De SERV werd op 4 januari 2011 om advies gevraagd over het ontwerp van decreet houdende de machtiging tot oprichting van een Vlaams Energiebedrijf. De Minaraad werd niet om advies gevraagd omdat hij hierover op 28 oktober 2010 al een advies formuleerde naar aanleiding van het voorontwerp van programmadecreet 2011, maar wenst naar aanleiding van het voorliggende voorontwerp opnieuw te adviseren.

Bijgevoegd vindt u het gezamenlijke advies van de beide raden.

Uitgaande van de beleidsintentie van het Vlaamse regeerakkoord en de vergroeningsambitie van het Pact 2020 kunnen de raden zich achter de (machtiging tot) oprichting van een Vlaams Energiebedrijf scharen mits een aantal noodzakelijke aanvullingen.

Deze hebben betrekking op enerzijds de noodzaak aan een onderbouwde visie en behoefteanalyse met het oog op een accurate taakomschrijving van het Energiebedrijf, dat nu een zeer ruime opdrachtomschrijving krijgt, en anderzijds op mechanismen voor aansturing en verhoogde transparantie van de beleidsvoering door het Energiebedrijf.

Wij hopen, mevrouw de minister, u hiermee van dienst te zijn geweest.

Hoogachtend

Caroline Copers
Voorzitter SERV

Marc Van Den Bosch
Voorzitter Minaraad

Krachtlijnen

Het voorliggend wetgevend initiatief geeft uitvoering aan het Vlaams regeerakkoord van juli 2009, waarin bijzondere aandacht wordt besteed aan de vergroening van de economie. Afgaande op de taakstelling en –omschrijving van het Energiebedrijf, sluit het voorontwerp van decreet ook aan bij de duurzame langetermijnontwikkeling, uitgetekend in het Pact 2020. De raden kunnen zich dan ook scharen achter de (machtiging tot) oprichting van een Vlaams Energiebedrijf, mits een aantal noodzakelijke aanvullingen gebeuren.

Het is logisch en wenselijk dat in een decreet de opdrachtomschrijving van het Energiebedrijf ruim en daardoor soms eerder vaag is. Dat neemt niet weg dat er tegelijk nood is aan een onderbouwde visie en behoefteanalyse ten behoeve van een accurate taakinfilling in de praktijk zodat het Energiebedrijf kan ingezet worden in functie van de werkelijke noden en prioriteiten van het Vlaamse energietransitiebeleid. Dit moet tevens de mogelijke afstemmingsproblemen met bestaande instrumenten, organisaties en structuren vermijden, rechter- en partijsituaties ontwijken, en een efficiënte afstemming met andere beleidsniveaus en -domeinen verzekeren

De raden vragen dat, op basis van deze visie en behoefteanalyse, de nadere omschrijving van het takenpakket van het Energiebedrijf op participatieve en transparante wijze invulling zou krijgen.

De ruime en vage opdrachtomschrijving noopt volgens de raden tevens tot de introductie van aanvullende mechanismen tot aansturing en verhoogde transparantie van de bedrijfsvoering door het Energiebedrijf. De raden stellen daartoe een aantal pistes voor in het advies.

Advies

1. Inleiding

De SERV werd op 4 januari 2011 om advies gevraagd over het ontwerp van decreet houdende de machtiging tot oprichting van een Vlaams Energiebedrijf. Hoewel de Minaraad reeds op 28 oktober 2010 een advies heeft uitgebracht over dit dossier naar aanleiding van het voorontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2011 (hoofdstuk XXVII), wordt voorliggend advies in samenspraak tussen SERV en Minaraad geformuleerd.

Met dit wetgevend initiatief wordt uitvoering gegeven aan een beleidsintentie van het Vlaams regeerakkoord van juli 2009, dat ondermeer inzet op de vergroening van de economie. Het Vlaams Energiebedrijf wordt opgericht als een privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap met NV-structuur.

Het Vlaams Energiebedrijf wordt door het voorontwerp van decreet belast met :

- het faciliteren, het aanbieden, en coördineren van energiediensten om energiebesparende maatregelen en milieuvriendelijke energieproductie in gebouwen te verwezenlijken;
- taken ter bevordering van milieuvriendelijke en/of decentrale energieproductie en energielevering;
- het zelf of samen met anderen oprichten en deelnemen aan, alsmede het houden en verwerven van een participatie in vennootschappen, verenigingen, samenwerkingsverbanden en andere juridische entiteiten, al dan niet bekleed met rechtspersoonlijkheid, met het oog op het naar de markt brengen van innovaties op het vlak van milieuvriendelijke energietechnologieën, -systemen en -diensten;
- het ontwikkelen, verwerven en opbouwen van een grondige kennis met betrekking tot energiebeheer en de realisatie van energiebesparende en milieuvriendelijke energieprojecten.

Tussen de Vlaamse regering en het Vlaams Energiebedrijf wordt een samenwerkingsovereenkomst afgesloten, met ondermeer een omschrijving en aanpak van de uit te voeren taken, een coherent en gedetailleerd businessplan en de informatie- en rapportageverplichtingen.

Het Vlaams Gewest moet steeds rechtstreeks of onrechtstreeks beschikken over tenminste de helft plus één van de aandelen in het maatschappelijk kapitaal.

Op de begroting is 200 miljoen € ingeschreven.

2. De (machtiging tot) oprichting

In het Pact 2020 hebben de Vlaamse regering, de Vlaamse sociale partners en de middenveldorganisaties de sociaaleconomische lange termijnontwikkeling van Vlaanderen uitgetekend. Een belangrijk luik betreft de ontwikkeling van een duurzame economie met aandacht voor eco-efficiëntie, rationeel energiegebruik, hernieuwbare energieproductie en een slim en internationaal goed geïnterconnecteerd elektriciteitsnet waarop decentrale productie-eenheden en nieuwe toepassingen kunnen worden gekoppeld.

De raden stellen vast dat de taakstelling en -omschrijving van het Energiebedrijf aansluit bij de vergroeningsambitie van het Pact 2020. Er is duidelijk nog grote behoefte aan maatregelen en initiatieven om meer energiebesparing en hernieuwbare energie te stimuleren, en de praktijk leert dat er zeker ruimte is voor een Vlaams energiebedrijf.

Het is volgens SERV en Minaraad logisch en wenselijk dat in een decreet de opdracht-omschrijving van het Energiebedrijf ruim en daardoor soms eerder vaag is. Een goede taakin-vulling is niettemin noodzakelijk.

Mits verdere concretisering van de taakstelling van het Energiebedrijf, op participatieve en transparante wijze en op basis van een visie en behoefteanalyse, en de introductie van een aantal mechanismen voor beleidsaansturing en transparantie, kunnen de raden zich dan ook vinden in de (machtiging tot) oprichting van een Vlaams Energiebedrijf.

3. Nood aan goede taakin-vulling

De raden begrijpen dat het Vlaams Energiebedrijf een takenpakket krijgt toebedeeld, dat omwille van de legistische aard van een decreet, ruim en soms vaag gelaten wordt in het voorontwerp. De raden vinden in de adviesvraag echter geen onderbouwde visie terug die dit ruime takenpakket motiveert noch de maatschappelijke, economische en ecologische relevantie/realiteitsgehalte ervan aantoont, en dit in verhouding met :

- de relatief beperkte budgettaire middelen;
- het overige beleidsinstrumentarium en de reeds bestaande organisaties en structuren.

Een nauwkeurigere invulling en prioritisering van het takenpakket dient te gebeuren op basis van een analyse van de behoeften op het vlak van energiebesparing en van de markten van hernieuwbare energieproductie, een overzicht van het bestaande beleidsinstrumentarium en de actieve organisaties en structuren in het veld en een oplijsting van het doelgroepenbeleid (KMO's, huishoudens, ...), inclusief sociale en ecologische openbare dienstverplichtingen. Dat moet toelaten om het Vlaams Energiebedrijf gericht in zetten op de werkelijke noden en prioriteiten van het Vlaamse energietransitiebeleid.

Met een duidelijkere vastgelegde rol voor het Vlaams energiebedrijf moeten tevens de dreigende afstemmingsproblemen met bestaande maatregelen worden vermeden, moet men mogelijke rechter- en partijsituaties ont-mijnen (bv. rol van de overheid als

regulator van en participant aan de leveranciersmarkten van elektriciteit/gas, de rol van het energiebedrijf als speler of facilitator in de markten van groenestroom- en WKK-certificaten versus de rol van de overheid als regelgever), moet een efficiënte afstemming met andere beleidsniveaus en –domeinen worden verzekerd, en moet het mogelijk zijn om de gehanteerde begrippen en definities in het voorontwerp nauwkeuriger in te vullen (bv. milieuvriendelijke en decentrale productie).

Verder zijn de raden van oordeel dat de omschrijving van het takenpakket van het Energiebedrijf, zoals te concretiseren in de oprichtingsakte en de samenwerkingsovereenkomst, op participatieve en transparante wijze invulling moet krijgen in een maatschappelijk debat. De raden zijn immers van oordeel dat de prioritaire taken en de voorziene budgettaire middelen van het Energiebedrijf vastgelegd moeten worden in functie van economische, sociale en ecologische criteria, behoeften en baten zodat bewuste en goed onderbouwde keuzes worden gemaakt.

Wat het takenpakket betreft, zien de raden – tenzij uit de grondige analyse van behoeften en markten met het oog op een accurate invulling en prioritisering (zie boven) duidelijk andere prioriteiten zouden blijken – de volgende taken weggelegd voor het Vlaams energiebedrijf:

- In de eerste plaats zou vooral werk moeten worden gemaakt van het aanbieden van energiediensten op het vlak van energiebesparing gebaseerd op het ESCO-principe. Volgens de raden kunnen door het opnemen en uitbouwen van de ESCO-taak op een kostenefficiënte manier tegelijk aanzienlijke positieve economische, sociale en milieueffecten worden gerealiseerd (energiebesparing, daling van de energiefactuur van gezinnen, werkgelegenheid...). Het is hierbij niet de bedoeling dat het Energiebedrijf zich als een concurrent in de markt gedraagt, maar zich beperkt tot die niches die thans door de private sector onvoldoende worden ontsloten of faciliterend optreedt ten aanzien van private marktpartijen. Dit moet nader onderzocht en uitgeklaard worden. Het Vlaams Energiebedrijf moet zich als een front-office inzake energiedienstverlening profileren en op die manier het nodige vertrouwen opwekken naar haar klanten toe.

De raden vinden het positief dat de inspanningen in eerste instantie worden geconcentreerd op energiebesparing in *overheidsgebouwen*. Daarnaast moet de focus echter *verruimd* worden naar andere sectoren dan de overheid en naar andere projecten dan gebouwen, aangezien zich ook andere interessante opportuniteiten voordien die vandaag nog onvoldoende van de grond komen (bv. recuperatie van restwarmte). Vlaanderen heeft bovendien ook nood aan een grootschalig renovatieprogramma van het (private) gebouwenstand. In het bijzonder de woningen op de private huurmarkt zijn vaak van slechte kwaliteit. Verhuurders zijn niet altijd geneigd energie-investeringen te doen in hun huurwoningen, aangezien de voordelen (een lagere energiefactuur) ten goede komen van de huurder. Huurders hebben dan weer vaak niet de middelen niet om energiebesparende investeringen uit te voeren. Hierdoor worden vele huurwoningen niet aangepakt en worden heel wat huurders geconfronteerd met hoge energiefacturen. Er is dan ook nood aan specifieke maatregelen voor dit deel van de markt. Het Vlaams Energiebedrijf zou ook hier een faciliterende rol kunnen spelen.

- het stroomlijnen van middelen voor en faciliteren van projecten en investeringen in energiebesparing;
- het groeperen van de participaties van ondermeer de PMV in de energiesector.

4. Aansturing en transparantie

Gelet op de ruime taakomschrijving van het Energiebedrijf, is de aansturing ervan door de overheid en de transparantie van haar beleidsvoering van primordiaal belang.

De raden stellen vooreerst vast dat het Vlaamse Gewest minstens de helft + 1 aandeel van het maatschappelijk kapitaal in handen moet blijven houden. Dit weerspiegelt zich in een sterke vertegenwoordiging van de overheid in de raad van bestuur. Omwille van de aandeelhoudersstructuur en de juridische structuur van het Energiebedrijf (een EVA met NV-structuur), is het logisch dat de overheid niet de enige sturende partij is en dat de private partners die tot het kapitaal toetreden, een medebepalende rol zullen spelen in de bedrijfsvoering.

Daarnaast stellen de raden vast dat er tussen de Vlaamse overheid en het Energiebedrijf een samenwerkingsovereenkomst zal worden afgesloten, waarin de te realiseren doelstellingen en resultaten worden uitgetekend. De vraag stelt zich of een samenwerkingsovereenkomst enerzijds de sturende capaciteit van de overheid zal versterken en anderzijds voldoende is om de transparantie van de beleidsvoering van het Energiebedrijf te waarborgen. De ervaring leert dat samenwerkingsovereenkomsten niet steeds garant staan voor een sterk sturende en transparante aanpak. Dit kan zeker in hoofde van een privaatrechtelijke EVA met NV-structuur twijfels oproepen.

De raden zijn daarom voorstander van aanvullende mechanismen inzake aansturing en transparantie. De raden denken daarbij aan het volgende:

- op regelmatige tijdstippen - in eerste instantie voor de concrete invulling van de taken van het Vlaams energiebedrijf en nadien bv. naar aanleiding van een nieuwe beheersovereenkomst - een maatschappelijk debat organiseren over het Vlaams Energiebedrijf, eventueel in het Vlaams Parlement en met betrokkenheid van de bevoegde 'strategische adviesraden;
- een jaarlijks duurzaamheidsverslag introduceren.